

1- ÖNEMLİ TANIMLAR
2- OSMANLI DEVLETİNİN TOPLUM YAPISI
3- OSMANLI DEVLETİNİN ÇÖKÜŞ SEBEPLERİ

1- ÖNEMLİ TANIMLAR

Fetih: Bir ülkeyi ya da bir kenti savaşıarak ele geçirme, savaşıarak alma.

Ülüş sistemi: Orta Asya eski Türk devlet geleneğine göre ülkenin hanedan üyeleri arasında paylaştırılması âdetini ifade etmektedir.

Reaya: Bir hükümdarın hüküm ve idaresine tabi halk, devlet görevlileri dışında kalan bütün vatandaşlar.

Burjuvazi: Üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde bulunduran, geçimlerini el emeği ile sağlamayan, iktidarın karar mekanizmalarını etkileme gücüne sahip toplumsal sınıf.

Aydınlanma Felsefesi: Burjuvaziye özgü genel dünya görüşü “Aydınlanma Felsefesi” kavramıyla adlandırılmaktadır.

Osmanlı Devleti’nde işlenebilir arazilerini nakit para karşılığında satılması usulüne iltizam, bu toprakların işletme hakkını alanlara da mültezim denirdi.

Sancak: Osmanlı taşra teşkilatında eyalet/vilayetin bir alt birimi.

Berat: Osmanlı Devleti’nde herhangi bir göreve, hizmete, tayin, maaş tahsisi, unvan, nişan, bir muafiyet, imtiyaz verilmesi dolayısıyla hazırlanan fermanlar için kullanılmıştır.

Ahitname: Osmanlı Devleti zamanında yabancı bir devletle yapılan her türlü yazılı anlaşmalara verilen addır.

2- OSMANLI DEVLETİNİN TOPLUM YAPISI

Osmanlı Devleti’nde siyasi-idari sistemin başında padişah vardı. Padişah, kuruluşundan yıkılışına kadar hep Osmanlı soyundan gelmişti. Padişahlar; “Bey”, “Gazi”, “Sultan”, “Han”, “Hüdavendigâr”, “Emir”, “Hünkâr”, “Hakan” gibi hem İslami, hem de eski Türk devlet geleneklerinden gelen sıfatları kullanmışlardı. Osmanlı Devleti’nde “padişahlık” babadan oğula geçirdi. “Saltanat” sistemi de denilen bu yapıda ülke, padişah ve ailesinin ortak malıydı. Türk veraset sistemi gereğince bütün aile üyeleri hak sahibi idi.

Osmanlı Devleti’nde Padişah Nasıl Olunurdu?

Klasik Dönem’ de padişah çocukları, sarayda başladıkları eğitimlerine Paşa Sancakları (Manisa, Trabzon, Amasya gibi) da denilen şehirlerde devam ederdi. Padişah olabilmek için bütün hünelerini sergileyebilme fırsatı verilirdi.

Osmanlı Devletinde Hukuk?

Osmanlı Devleti, her ne kadar şeri hukuku esas almışsa da zaman ve şartlara göre şeriatı aşan kendine has bir hukuk düzeni de meydana getirmişti. Gittikçe büyüyen coğrafyasına paralel olarak farklı din, mezhep, ırk, coğrafi şartlar yüzünden şeri hukukta tanımlanmamış durumlar karşısında örfi hukuku geniş bir şekilde uygulayabilmişlerdi. Ulema, Osmanlı Devlet modelinde yargı, eğitim-öğretim, dinî hizmetlerin yönetimi gibi önemli görevler üstlenmişti. Osmanlı’da ulema “din bürokrasisi” ni oluştururdu.

Osmanlı Devletinde Yapı?

Osmanlı Devleti'nde yapı, **toprak** sistemine göre şekilleniyordu. Osmanlı'da toprak, hem **sosyoekonomik hayatın** hem de **ordunun kaynağı** idi. Bunun için ülke toprakları **gelirine göre** tımarlara ayrılmıştı. **Tımarlar**, savaşlarda yararlılık gösteren **askerlere** verilirdi. O da toprağı **köylüye** kiralardı. Böylece **kira bedeli ve vergi** alınırdı. Tımarlı sipahi elde ettiği bu gelire karşılık, **gelirine göre belirli bir oranda asker yetiştirmek ve savaşa katılmakla** yükümlüydü. **Tımar sahipleri**, **mirî toprakları devlet namına tasarruf** ederlerdi. Köylü onu efendisi olarak tanır ve hürmet ederdi. Tımar sahibinin ise **köylüyü himaye etmek**, ona **daha iyi şartlar** temin ile toprağı arzusuyla bağlamak, **ziraati geliştirmek ve devletin ihtiyaç duyduğu askeri temin etmek** gibi sorumlulukları vardı. Tımarlı sipahiler sıkıca denetlenirdi. Bu iş, **kadılar** aracılığıyla yapılırdı.

Osmanlı Devletinde Siyaset ve Yönetim Bilimleri?

Osmanlı Devleti'nde **yönetenler** sınıfına **askerî sınıf**, **yönetilenlere** de **reaya** denilmiştir. Askerî sınıf, padişah'tan alınan beratlarla **devlet hizmetine tayin** olunurdu. Askerî sınıf **padişah adına iş görürdü**. Bu görevlilerin hepsi asker değildi. Ancak devlet hayatında görev yapan askerlerin sayısı fazla olunca sivil görevliler de böyle sıfatlandırılmıştı. Yine Osmanlı Devleti'nde dinî bürokraside görevlendirilenler ile **Kalemiyye (memur)** görevli olanlar da askerî sınıf içinde ele alınmıştı.

Osmanlı Devleti'nde padişah'tan sonra devleti yöneten bir mekanizma vardı. **Divan** denilen bu mekanizma bugünkü **“kabine”** sistemine benzetilebilir. Burada her türlü devlet işleri görüşülür ve karara bağlanırdı. Osmanlı devlet felsefesinin yaşatılabilmesi için padişah kadar, **devleti yöneten kişilerin de iyi bir şekilde yetiştirilmeleri** gerekirdi. Bunun için **Enderun** denilen saray okulu geliştirilmişti. **Enderun**: Osmanlı sarayının iç teşkilatı, saray okulu.

Osmanlı Devleti, evvela bir İslam devletiydi. Devlet sisteminde reaya (halk) Allah'ın padişaha emanetiydi. Osmanlı toplum düzeninde **ikinci sınıf** ise **yönetilenler** yani **“reaya”** idi. Bu sınıf Osmanlı Devleti'nde **üretim faaliyetlerini yürütürdü**. Üretimleri karşılığında da **devlete vergi verirlerdi**. Devletin savaş ve diğer faaliyetlerini **finanse etmekle** yükümlüydüler.

Osmanlı Devletinde Toplum Yapısı?

Toplum, homojen **değildi**. Toplum **müslim reaya**, **gayrimüslim reaya** ve **yörükler** olarak kategorize edilirdi. Yine toplum yaşam şekline göre **kentliler**, **köylüler** ve **göçebeler** olarak sınıflandırılmıştı. Gayrimüslim reaya **devlete şeri ve örfi vergi** yanı sıra **cizye ve haraç** adı verilen vergileri verirlerdi ve **askerlikten muaf** yaşarlardı. Kentliler arasında sanatla uğraşanlar **“Lonca Esnafı”**, ticaretle uğraşanlar da **“Tüccar ve Sarraf”** olarak ifade edilmişti. Osmanlı toplum yapısında XVIII. yüzyılda görülen **“Ayanlar”** **taşralarda yaşayan ve halkın içinde etkin ve güçlü şahsiyetlerdi**.

Osmanlı Devleti'ni çağının en itibarlı devleti yapan sebepler;

- Osmanlı devlet felsefesi,
- Hukuk devleti olması,
- Farklı din, mezhep ve ırklara karşı oldukça hoşgörülü olması,
- Güçlü ekonomiye sahip olması,
- Güçlü askerî teşkilatının olması,
- Kapıkulu sisteminin iyi işlemesi,
- İlmiye sınıfının önemsenmesi,
- Osmanlı devlet teşkilatında görev yapan devlet adamlarının liyakatli ve donanımlı olmaları,
- Rüşvet, suistimal, israf, zulüm gibi kötülöklere fırsat verilmemesi

3- OSMANLI DEVLETİNİN ÇÖKÜŞ SEBEPLERİ

DIŞ SEBEPLER

- 1- Rönesans ve reform hareketleri
- 2- Coğrafi keşifler
- 3- Kapitülasyonlar
- 4- Sanayi inkılabı
- 5- Fransız ihtilali

Şifre; **KARACASAF**

İÇ SEBEPLER

- 1- Osmanlı Devleti'nde merkezî idarenin bozulması
- 2- Taşra yönetiminin bozulması
- 3- Toprak sisteminin ve ordunun bozulması
- 4- Ekonomik yapının bozulması
- 5- Eğitim sisteminin bozulması
- 6- Yargı teşkilatının bozulması
- 7- Azınlıkların faaliyetleri

DIŞ SEBEPLER

1- Rönesans ve Reform hareketleri

RÖNESANS

“Yeniden doğuş” anlamına gelen Rönesans kavramı, temelde **Grek ve Roma**’nın yeniden canlandırılarak Avrupa’nın **bilimde, sanatta, edebiyatta önemli ivmeler** kazanmasını ifade eder.

Rönesans’ın temel anlayışları;

- Yeryüzü ilgi çekici ve araştırılmaya değer bir yerdir.
- İnsan güçlüdür ve bu gücüyle büyük başarılar elde eder.
- İnsanın sürekli faal olması şerefli bir şeydir.
- Aklın her alana hâkim olması insana yeni bir kimlik sağlar.
- Kısaca ifade etmek gerekirse Rönesans, **insanın kendisi ve çevresini anlaması ve kavramasıdır.**

Rönesans’ın sonuçları;

- Bilimde sanatta, edebiyatta **özgün düşünce** önem kazanmıştır.
- Avrupa’da **skolastik düşünce** yerini **akla** bırakmıştır.
- Avrupa’da **reform hareketleri ivme** kazanmıştır.
- Kilisenin otoritesi sarsılmıştır.
- **Aydınlanma Çağı** ortaya çıkmıştır.
- **İslam dünyası ve Osmanlı**; bilim, sanat ve edebiyatta Avrupa’ya göre **geri kalmıştır.**
- Avrupa’da **bireycilik yaklaşımları** ortaya çıkmaya başlamıştır.

REFORM (İslahat, iyileştirme, yenileştirme)

Reform ise **yenileştirme**, yeniden kurma anlamına gelmektedir. Reform, önce din duygularının kuvvetli olduğu **Almanya ve Fransa’da** ortaya çıkmıştır.

Reform sonuçları;

- **Yeni mezhepler** ortaya çıktı (Kalvinizm, Anglikalizm vs.).
- **Din adamlarının** (ruhban sınıfı) siyasi ve toplumsal hayat üzerindeki **etkisi zayıfladı**.
- **Uzun yıllar sürececek mezhep tartışma ve savaşları** devam etti.
- **Katolikler ve kiliseler** de kendi içinde **yenilenme çabası** içinde oldu.
- **Avrupa’da “Laiklik” vurgusu** dinî, içtimai, siyasi ve eğitim hayatı için güç kazanmaya başladı.
- **Siyasi birlikten yoksun Avrupa, Osmanlı karşısında savunmasız** kaldı.
- **Ulusal devletlerin kurulma süreci** başladı.

2- Coğrafi Keşifler

Yeni Çağ’a damgasını vuran ve **bütün dünya ülkelerinin kaderini değiştiren olay coğrafi keşiflerdir**. XV. yüzyılın sonlarından itibaren küçük Avrupa kıtasına sıkışıp kalan **Avrupalılar**, bu süreçte **uçsuz bucaksız okyanuslara açılırlar ve yeni yerler keşfederler**. İki yüz yıldan fazla süren bu hareketler **“Büyük Coğrafya Buluşları”** diye adlandırılır.

Coğrafi Keşiflerin sonuçları;

- **Dünya ticareti, Akdeniz’in dışına çıktı**, okyanuslara taşındı.
- **Keşiflerle yeni yerleşim yerleri kuruldu; köle ticareti ve kitle hâlinde göçler** ortaya çıktı.
- **Ticaret hırsı ve zenginleşme arzusu kapitalizmin ortaya çıkışına zemin** hazırladı.
- **Coğrafi keşiflerle misyonerlik ve dini yayma çabaları** yeni keşfedilen yerlere ulaştı.
- **Burjuva sınıfı** ortaya çıktı; Avrupa’daki **feodal yapıyı çöküşe zorladı**.
- **Zenginleşen Avrupa’da modern devlet ve ulus oluşumu hızlandı**.
- **Coğrafi keşiflerle, şirketleşme, bankacılık komisyon** gibi kavramlar ekonomiye girdi.
- **Sömürgecilik** yönetimleri ortaya çıktı. (İlk sömürge imparatorlukları **İspanya ve Portekiz** tarafından kuruldu.)
- **Sömürülen ülkelerden Avrupa’ya getirilen değerli madenler** bir müddet sonra **Avrupa’da enflasyonist hareketleri ateşledi**.
- **Yegâne zenginlik kaynağı** olarak değerli madenleri gören iktisadi doktrin **“merkantilizm”** ortaya çıktı.
- **Başta Osmanlı Devleti olmak üzere İslam ülkelerinin ekonomisi bozuldu ve fakirleşme, gerileme süreci başladı**.
- **Akdeniz limanları yerine, Atlas Okyanusu limanları önem** kazanmaya başladı.
- **Rönesans ve reform hareketleri hızlandı**.
- **Kara yolu ticareti yerine deniz yolu ticareti önem** kazandı.
- **Avrupa’da üretim artınca pazar sorunu yeni mücadele sahaları** doğurdu.
- **Keşfedilen yerlerde eski uygarlıklar yok edildi**.
- **Melez ırklar** ortaya çıktı.
- **Baharat ve İpek Yolu önemini kaybetti**.
- **Keşfedilen yerlerden karşılıklı olarak sosyokültürel, düşünce alanlarında yapılan transferler** kadar yeni meyve, sebze ve diğer tarım ürünleri de öğrenildi.

3- Kapitülasyonlar

Kapitülasyon bir ülkede **yabancı devletlerin tüccarlarının tabi olacağı şartları** gösteren resmî belgelerin adıdır.

→ **Bizans, Trabzon Rum Krallığı** gibi devletlerin İtalyan tüccar şehirlerine verdikleri imtiyazlara “**Hrisabule**” altın mühür deniliyordu.

→ Batılılar bu imtiyaza “**Capitulatio**” adını verdi.

→ Osmanlı Devleti’nde de bu imtiyazlara **ahitname** yazılı yemin, and deniliyordu.

Bu haklar özetle;

- İmtiyazı veren devlet, **yabancı tüccarların kendi ülkesinde rahatça hareket edebilmesine** müsaade eder.
- **Yabancı tüccarın can ve mal güvenliği** sağlanır.
- **Ölüm hâlinde terekesinin, tüccarın varislerine verileceğini** garanti eder.
- **Hukuki anlaşmazlıklar yabancı tüccarların kendi aralarında kendi hukuki kurallarına göre, yerli tüccarlarla ise yerli mahkemeler tarafından karara bağlanır.**
- **Başkasının borcu için tüccarların kovuşturulamayacağını** garanti eder.
- **Mahını en uygun fiyatla istediği yerde satabilmesini** sağlar.
- **Gümrüklerde yol boyunca geçit vergilerinden muafiyeti** sağlar.

4- Sanayi İnkılabı

Coğrafi keşiflerle başlayan uzun soluklu bu süreç XVII. ve XVIII. yüzyıllarda düşünce ve bilimsel çalışmalarda yepyeni gelişmeleri de beraberinde getirdi.

Avrupa önce “Akıl Çağı”nı sonra “Aydınlanma Çağı”nı yaşadı.

Örn; dinamitin bulunması, çelik üretiminin başlaması, buharlı makinelerin icadı **geleneksel-el-emeği üretim anlayışını** (manufactur) değiştirmiş, **fabrikasyon üretim anlayışı** ivme kazanmış oldu. Bu da **bol miktarda üretim** anlamına geliyordu.

Avrupa’da **ilk defa İngiltere’de** başlayan “**Sanayi İnkılabı**”, Osmanlı Devleti’ni de çok derinden etkilemiştir. Bu süreçte Osmanlı’nın jeopolitik önemi daha da önem kazanmış olmasına rağmen, **düşünce ve bilimsel çalışmalarda yeterli bilgi birikimi elde edilememiştir**. Dolayısıyla **geleneksel üretim anlayışı** ile Avrupalı üreticilerle rekabet edememiş, hatta bu konuyla sömürgecilerin pazar ve ucuz ham madde kaynağına dönüşünce, yerli üretim gelişememiş, **dışa bağımlı** bir hâle gelmişti.

Sanayi İnkılabı sonuçları;

- **Ucuz ham madde** ve pazara olan ihtiyaç arttı.
- Bunun sonucunda **sömürgecilik yarışı daha da önem kazandı**.
- **Makineleşme**, üretimde öncelik hâline geldi.
- **Kömür elektrik, petrol** gibi enerji kaynaklarının önemi arttı.
- **Büyük şirketler** kuruldu ve **ticarette tekelleşme** süreci başladı.
- **İşçi sınıfı, sosyalizm** gibi kavramlar taraftar toplamaya başladı.
- **Avrupa’da bilimsel buluşlar** ve bu çerçevede **yatırımlar hızla arttı**.
- **Yeni teknoloji silah üretimi** arttı.
- **Çevre, nüfus, kentleşme, beslenme** gibi sorunlar ortaya çıkmaya başladı.
- **Köylerden kentlere göçler** arttı.
- **Bankacılık sigortacılık** gibi yeni sektörler önem kazandı

5- Fransız İhtilali

Halkın 14 Temmuz 1789'da “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” sloganıyla Bastil Hapishanesi'ne saldırarak, mahkûmları salıvermesiyle isyan ateşlenmiş, binlerce insanın ölümüyle sonuçlanan isyan, ihtilale dönüşmüştü. Halk mücadeleyi kazanmıştı. Fransa'da ortaya çıkan yeni anlayış ve getirdiği kavramlar çok uluslu devletler için yıkım oldu. İhtilal sonucu yeşeren milliyetçilik fikri çok uluslu bir devlet olan Osmanlı Devleti için de bir yıkım etkisi yarattı. Asırlarca bir arada yaşamayı becermiş azınlıklar bu süreçte Avrupalı devletlerin de etkisiyle XIX. yüzyıl boyunca bağımsızlık mücadelesi içine girdiler. Bu durumun Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına büyük etkisi oldu.

Fransız ihtilalinin sonuçları:

- Hürriyet eşitlik, özgürlük, milliyetçilik, laiklik gibi fikirlere öncülük etti.
- Ulus devletlerin kurulması hızlandı.
- İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi birçok devlet için örnek teşkil etti.
- Laik sistem ve laik hukuk bütün dünyaya yayıldı.
- Çok uluslu devletlerin yıkılışı hızlandı.

İÇ SEBEPLER

1- Osmanlı Devletinde Merkezi İdarenin Bozulması

Klasik Dönem' de, liyakatli padişahların ülkeyi ve devleti yönetmesine sebep olan veraset sisteminin 1600'lerden itibaren değiştiği görülür. I. Ahmet'in (1603-1617) ölümüyle birlikte yerine kardeşi Mustafa tahta çıktı. Bu uygulama ile artık ailenin en yaşlı üyesi hükümdarlık hakkını elde etmiş, “ülüs-sistemi” terk edilerek “ekber ve erşed sistemi” yani ailenin en yaşlısı ve olgun olanının tahta çıkması geleneği başlamış oldu. Bu tarihten itibaren şehzadeler, saray odalarında korunmaya başlanmış, bu durum da şehzadelerin yeteneksiz olmasına ve saray kadınları ile diğer görevlilerin etkisi altında kalmasına sebep olmuştu.

2- Taşra Yönetiminin Bozulması

Osmanlı coğrafyası büyüdükçe sorunları da o nisbette büyüdü. XVII. yüzyıldan itibaren merkezî yönetimde meydana gelen değişim, devletin taşra yönetiminde de olumsuz etkilerini göstermede gecikmedi. Bu süreçte yaşanan uzun savaşlardan dolayı tımar sahiplerinin görevlerini yapamamaları, taşrada güvenlik sorunlarını artırmış, bu da birçok isyanın çıkmasına ortam hazırlamıştı.

3- Toprak Sisteminin ve Ordunun Bozulması

Kanuni Sultan Süleyman Devri'nde iyi uygulanan **tımar sistemi**, padişahın ölümünden sonra bozulma belirtileri göstermeye başladı ve ilk defa tımarlar iltizam şeklinde verildi. **İltizam sisteminde** devlete gelir getiren topraklar bedeli karşılığında şahıslara verilirdi. İltizam sahiplerine mültezim denirdi. **Mültezimler** toprağın gelirini peşin öderlerdi ve sonra bunu kârla halktan geri alırlardı. **Zamanla sistem zulme dönüşmeye başladı.** Tımar sahipleri **sadrazamlara rüşvetler vererek haksız kazançlar** elde etmeye başladı. Bu durum da **halkın** yöneticilere olan inancını sarsmış ve adaletiyle ünlü Osmanlı Devleti, **prestijini kaybetmiştir.**

- * **Tımarlar**, savaşlarda yararlılık gösteren askerlere verilirdi.
- * Osmanlı Devleti'nde **işlenebilir arazilerini nakit para karşılığında satılması** usulüne **iltizam**, bu toprakların **işletme hakkını alanlara da mültezim** denirdi.

Osmanlı Devleti'nde toprak sisteminin değişmesinde; **uzun yıllar süren savaşlar sonucu devletin gelirlerinin düşmesi** ve **devletin paraya olan ihtiyacının artması** da etkili olmuştur.

Osmanlı'da toprak sistemi, aynı zamanda Osmanlı ordusunun da en önemli kaynağıydı. Dolayısıyla **tımar sisteminin bozulmasıyla**, Avrupa'nın disiplinli, donanımlı iyi teçhiz edilmiş orduları karşısında etkisiz kalınması, **tımarlı sipahilerin de gücünü azalttı.**

4- Ekonomik Yapının Bozulması

Osmanlı Devleti'nde **ekonomi tarıma endeksli**ydi.

Ekonomik Yapının Bozulma Sebepleri;

- **Tımar sisteminde** meydana gelen **bozulma**,
- Ülkede **uzun yıllar devam eden isyanlar**,
- Göç olgusuyla **köylünün toprağını terk etmesi ve üretime ara vermesi**,
- Coğrafi keşifler sonucu Avrupa'da büyük sermaye birikimi olması nedeniyle **Avrupa'dan Osmanlı'ya gelen bol miktarda değerli madenlerin Osmanlı Devleti'nde enflasyonist harekete sebep olması**,
- Sık sık değişen padişahların dağıttığı **cülûs bahşişleri ve masrafların artması**,
- **Osmanlı'nın kontrolünde olan büyük ticaret yollarının denizlere kayması** sonucu **Osmanlıda mali dengelerin bozulması**,
- **Uzun süren savaşların (Avusturya-İran) harcamaları artırması**,
- **Kalifiye insana olan ihtiyacın karşılanamaması**,
- **Kapitülasyonların yaygınlaşması** sonucu **ihracat-ithalat dengesinin bozulması**,
- **Saray masraflarının artması**,
- **Köylünün vergi yükünün artması yüzünden üretimi bırakması**,
- **Avrupa'nın sanayileşme hamleleri** sonucu **bol miktarda ürünün yerli üreticiyi iflasa sürüklemesi**,
- **Avrupalı devletlerin Osmanlı'ya karşı birçok noktada ortak hareket etmeleri**

5- Eğitim Sisteminin Bozulması

Osmanlı Devleti'nde eğitim kurumları fonksiyonel yapısına göre **Acemi Oğlanlar Ocağı, Enderun Mektebi, sibyan mektepleri ve medreseler** ilk dikkat çekenlerdi. XVII. yüzyıldan itibaren başlayan gerileme sürecinden eğitim kurumları da payını almıştır. Bu süreçte asli vazifeleri ilim olması gereken **medreselilerin, siyasetle uğraşmaya başlamaları** medreseye olan güveni sarsmıştı. **Ulema sınıfı**, maddi ve şahsi heveslerinin peşine düştü bunun için de medreseleri kullanmaya başladı. Bu süreçte **rüşvet, adam kayırma** öne çıktı. Pozitif bilimlere medreseler yeterli önemi vermediği gibi hak etmemiş birçok kişiye de ilmî rütbeler, payeler verilmişti. Daha da dikkat çeken **“Beşik Uleması”** denilen **yeni doğmuş çocuklara müderrislik sıfatları verilmesi** gibi pek çok sebep eğitimde gerilemenin nedenleri arasında sayılabilir. Modernleşme sürecinde de **Avrupai tarz eğitim kurumları** kurulmuşsa da bu kurumlar, devletin, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmış ve eğitimde ortaya çıkan **ikilik** yeni sorunlara ortam hazırlamıştı.

6- Yargı Teşkilatının Bozulması

Coşkun Üçok'un ifadesiyle **“küçük kasabalara kadar dal budak salmış olan bir yargı teşkilatı** vardı. Bu teşkilatın en önemli unsurunu yargıçlar teşkil etmektedir.”

İlmiye teşkilatının bozulması yargıyı da etkiledi. **Kadılar iyi yetişmeden, rüşvet ve iltimasla** işlerini yürütmeye başladı. Sosyal patlamalar olmamasına rağmen, bunlar devletin çöküş sürecini hızlandırıcı rol oynadı.

7- Azınlıkların Faaliyetleri

Osmanlı Devleti'nin egemenliği XIX. yüzyıldan itibaren sarsılmaya başladı.

* Özellikle **Fransız İhtilali'nin getirdiği özgürlükçü fikirler**, azınlıklar arasında bağımsızlık düşüncesinin yayılmasına sebep oldu.

* Ayrıca **büyük devletlerin** Osmanlı Devleti üzerindeki emellerine ulaşma noktasında **politik özne olarak azınlıkları görmeye başlamaları** ve misyonerlerin faaliyetleri, **azınlıkların Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmelerine** sebep oldu. Bu sürecin sonucunda da azınlıkların büyük **çoğunluğu bağımsızlıklarını elde etti**. Bu gelişmeler Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecini hızlandırdı.

“SIRA SİZDE SORULARI”

S) 1- Osmanlı Devleti’nde padişah nasıl olunurdu? Klasik Dönem’de padişah çocukları, sarayda başladıkları eğitimlerine(Manisa, Trabzon, Amasya gibi) da denilen şehirlerde devam ederdi. Cümlesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Paşa Sancakları
- B) Saltanat
- C) Ülüş Sistemi
- D) Ekber ve Erşed Sistemi
- E) Burjuvazi

S) 2- Osmanlı Devleti’nde herhangi bir göreve, hizmete, tayin, maaş tahsisi, unvan, nişan, bir muafiyet, imtiyaz verilmesi dolayısıyla hazırlanan fermanlar için aşağıdaki isimlerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Sancak
- B) Ahitname
- C) Berat
- D) İltizam
- E) Tımar

S) 3- Osmanlı Devleti’nde padişaktan sonra devleti yöneten bir mekanizma vardı. denilen bu mekanizma bugünkü “kabine” sistemine benzetilebilir. Cümlesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) İltizam
- B) Divan
- C) İlmiye
- D) Sancak
- E) Saltanat

S) 4- Osmanlı devletinde toprak sistemine göre şekillenen yapıda tımarlarla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ülke toprakları gelirine göre tımarlara ayrılmıştı.
- B) Tımarlar, savaşlarda yararlılık gösteren askerlere verilirdi.
- C) Tımarlı sipahi elde ettiği bu gelire karşılık, gelirine göre belirli bir oranda asker yetiştirmek ve savaşa katılmakla yükümlüydü
- D) Tımar sahipleri, mirî toprakları kendi namına tasarruf ederdi.
- E) Tımarlı sipahiler sıkıca denetlenirdi. Bu iş, kadılar aracılığıyla yapılırdı

S) 5- Aşağıdakilerden hangisi Rönesans hareketlerinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Kilisenin otoritesi artmıştır.
- B) Aydınlanma Çağı ortaya çıkmıştır.
- C) Bilimde sanatta, edebiyatta özgün düşünce önem kazandı.
- D) Avrupa’da bireycilik yaklaşımları ortaya çıkmaya başladı.
- E) Avrupa’da skolastik düşünce yerini akla bıraktı.

S) 6- Bir ülkede yabancı devletlerin tüccarlarının tabi olacağı şartları gösteren resmî belgelerin adına ne denir?

- A) Ahitname
- B) Berat
- C) Divan
- D) Sancak
- E) Kapitülasyon

S) 7- Osmanlı Devletinde Kapitülasyonlarla birlikte verilen haklar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) İmtiyazı veren devlet, yabancı tüccarların kendi ülkesinde rahatça hareket edebilmesine müsaade eder.
- B) Yabancı tüccarın can ve mal güvenliği sağlanır.
- C) Malını en uygun fiyatla istediği yerde satabilmesini sağlar.
- D) Hukuki anlaşmazlıklar yabancı tüccarların yerli hukuki kurallara göre, yerli tüccarların ise yabancı mahkemeler tarafından karara bağlanır.
- E) Gümrüklerde yol boyunca geçit vergilerinden muafiyeti sağlar.

S) 8- Sanayi inkılabının sonuçlarıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Ucuz ham madde ve pazara olan ihtiyaç azaldı.
- B) Makineleşme, üretimde öncelik hâline geldi.
- C) Kömür elektrik, petrol gibi enerji kaynaklarının önemi azaldı
- D) Yeni teknoloji silah üretimi azaldı.
- E) Kentlerden köylere göçler arttı.

S) 9- Üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde bulunduran, geçimlerini el emeği ile sağlamayan, iktidarın karar mekanizmalarını etkileme gücüne sahip toplumsal sınıf olarak tanımlanan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Capitulation
- B) Hrisabule
- C) Burjuvazi
- D) Kapitülasyon
- E) Ahitname

S) 10- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin yıkılışını hazırlayan dış sebeplerden biri değildir?

- A) Rönesans hareketleri
- B) Fransız İhtilali
- C) Coğrafi keşifler
- D) Sanayi İnkılabı
- E) Azınlıkların faaliyetleri